



Hangi Kapiya Yöneldiğini Bilmeyen Hiçbir Zaman Uygun Esen Rüzgarı Bulamaz

İLETEN : ARZU TUĞRAL (İNTERNETTE ALINTI)

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, geçen hafta Cuma namazı çıkışı gazetecilerin sorularını cevaplandırmış ve *"F-35'ler konusunda ABD şu andaki tutumunu devam ettirirse biz tabii başımızın çaresine bakacağız"* demiştir. Erdoğan'ın Rusya Devlet Başkanı Putin ile 27 Ağustos'ta yaptığı görüşmenin ana gündem maddesi Suriye ve İdlib gerginliği olmasına karşılık, Rusya'dan S-400 hava savunma sistemlerinin ardından Su-57 savaş uçağı alma olasılığı ortaya çıkmıştır. Erdoğan, Moskova ziyareti sırasında Su-57'nin kokpitini Putin ile birlikte incelemiştir.

Türkiye ile Rusya arasında gelişen bu sürece CHP Genel Başkan Yardımcısı Ünal Çeviköz, tepki göstermiştir: *"Türkiye'nin bir NATO üyesi ülke olduğunu unutmamak gerekir. Eğer Türkiye NATO yükümlüleriyle uyumlu olmayan birtakım silah tercihleri yapmaya devam ederse, bunun Türkiye'nin güvenliği açısından fevkalade ciddi ve çok olumsuz yansımalarının olacağından endişe duyuyoruz."*



Bir gün sonra Rusya Federal Askeri ve Teknik İşbirliği Başkanı Dmitry Shugayev, Rusya ve Türkiye'nin Su -35 ve Su - 57 uçaklarının Türkiye'ye satışı konusunda *"Çok ilgi gösterildi, sözleşme görüşmelerinden bahsetmek için erken, henüz bir başvuru yapılmadı, istişarelerin yapılması gerekiyor"* demiştir.

Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu'nun Talin'de Estonyalı mevkidaşı ile yaptığı görüşme sonrasında *"Biz F-35 savaş uçaklarını almak istiyoruz ve bunun için 1,4 milyar dolar ödedik. Sonuçta savaş uçaklarına ihtiyacımız var. F-35'leri alamazsak yeni alternatifler ararız ama bunu tercih etmeyiz"* demiştir. Cumhurbaşkanı Erdoğan, Harp Okulları Diploma ve Sancak Devir Teslim Töreni'nde yaptığı konuşmada *"NATO son dönemde çuvallamış olsa da hala bizim için en önemli müttefiktir"* demiştir. Son gelişmeler Türkiye'nin NATO'daki konumunu zorlaştıracak ve Batı'dan uzaklaşmasına yol açabilecektir.



Rus haber ajansı Sputnik'e konuşan Rusya Askeri Bilimler Akademisi'nden Sergey Sudakov şu açıklamayı yapmıştır: *"Türkiye sadece ABD'ye değil aynı zamanda kendi büyük Batı stratejisine de sırt çevirmiş oluyor. Mesele şu ki, Ankara oldukça uzun zaman boyunca büyük Batı dünyasının bir parçası olma hayaliyle yaşadı. Ama şimdi farklı strateji seçildi. Ankara, büyük Avrupa ailesinin bir parçası olmanın artık prestijli olmadığını ve lüzumsuz olduğunu anlıyor, zira bundan nasıl bir kazancı olacağını belli değil. Rusya ile özellikle askeri ve teknik alanda müttefik ilişkilerin prototipinin oluşturulması, öyle ya da böyle Türkiye'nin giderek NATO ailesinden çıktığını gösteriyor."*

Türkiye'nin buna hazır olduğunu açıklayan Sudakov, *"Türkiye, ABD ve NATO'ya kulak asmayacak ve kendi bağımsız politikasını yürütecek ilk ülke olacak. Türkiye'nin jeopolitik konumunun Batı dünyası ve NATO için çok önemli olduğunu anlamak gerekir. Bu yüzden Türkiye şimdi ABD ve NATO'ya kendi oyun kurallarını dikte edecek durumda. Rusya ile yakınlaşması da Türkiye'yi daha da güçlü hale getiriyor. Bu yüzden Putin ve Erdoğan'ın bugünkü görüşmesi ve MAKS-2019 Fuarı ziyareti, jeopolitik durumun değiştiğini tüm dünyaya gösteriyor. Bu sıradan görüşme değil, yeni jeopolitik gücün doğuşu"* demiştir. Sergey Sudakov'un bu açıklamalarına doğrudan bir yalanlama gelmemiş, sadece Cumhurbaşkanı Erdoğan *"NATO... hala bizim için en önemli müttefiktir"* demiştir.

Rus basını Erdoğan - Putin görüşmesine geniş yer vermiş, Rus haber ajansı TASS, *"Rusya ile Türkiye, Su-35 ve Su-57 savaş uçaklarının alımını konuşuyor"* haberini geçmiştir. Izvestiya gazetesi ise Putin ile Erdoğan'ın askeri alanda ortak üretimi görüştüğünü yazmıştır. Cumhurbaşkanı Erdoğan da Cuma namazı çıkışı gazetecilerin sorularını cevaplandırırken *"F-35'ler konusunda ABD şu andaki tutumunu devam ettirirse biz tabii"*

başımızın çaresine bakacağız" demiştir. Rusya Başbakan Yardımcısı Yuri Borisov, Rus Interfax haber ajansına yaptığı açıklamada ABD'nin yaptırım tehditlerine rağmen hava savunma sistemi S-400'ler konusunda geri adım atmayan Türkiye'den övgüyle söz etmiştir.

Bu kapsamda emekli Hava Pilot Tümgeneral İrfan Sarp, ***"F-35 JSF Programı ve Türkiye"*** başlıklı 27 Haziran 2019 tarihindeki yazısında F-35 uçağını ABD vermekten vazgeçmiş olmakla, istemeyerek Türkiye'ye büyük bir iyilikte bulunduğunu, ***"F-35'lerin alınmamasıyla Türkiye büyük bir dertten kurtulacak ve böylece Milli Muharip Uçağımız MMU/TF-X'e yöneleceğimiz için daha hayırlı olacağını"*** açıklamıştır.

Bu gelişmelerin öncesini bilmeden yorum yapmak doğru değildir. Putin, Rusya ve Çin'in de üye olduğu Şanghay İşbirliği Kuruluşu'na (ŞİK) Türkiye'nin ilgisini 2005 yılı başında Kazakistan'a yaptığı ziyarette açıklamıştır. Başbakan Erdoğan, 6 Aralık 2004 tarihinde Putin'in Türkiye'ye gelişinden sonra 9-11 Ocak 2005 tarihlerinde Moskova'ya bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Putin, Başbakan Erdoğan ile görüşükten kısa bir süre sonra Kazakistan'a gitmiş ve Türkiye ile ilgili sürpriz bir açıklama yaparak Ankara'nın Şanghay İşbirliği Kuruluşu'na üye olmak istediğini Kazakistan Devlet Başkanı Nursultan Nazarbayev'e şöyle açıklamıştır:

"Dün Türkiye Başbakanı Sayın Tayyip Erdoğan'ı Moskova'da misafir etme, onunla detaylı görüşme imkanım oldu. Temaslarımız sırasında Erdoğan'dan, ülkesinin Şanghay İşbirliği Örgütü'ne büyük ilgi duymaya başladığını memnuniyetle öğrendim. Türkiye'nin dile getirdiği bu ilgi bence önemli bir pozitif sinyal olarak algılanmalı." Dışişleri Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Abdullah Gül de 3 Şubat 2005 tarihinde Çin'e yaptığı ziyaret sırasında Şanghay İşbirliği Kuruluşu'na üye olma isteğini Çin Başbakanı Ven Ciabao ve Dışişleri Bakanı Li Caoşing'e iletmiştir.

Türkiye 2009 ve 2011 yıllarında da ŞİK'na misafir ülke olmak için başvurmuş fakat kabul edilmemiştir. Başbakan Erdoğan 18 Temmuz 2012'de Moskova'da Putin'e, ***"Zaman zaman bize takılıyorsun. AB'de ne işin var diyorsun. O zaman ben de şimdi size takılayım. Hadi gelin bizi Şanghay Beşlisi'ne dahil edin, biz de AB'yi gözden geçirelim şeklinde bir latife yaptım"*** demiştir.

Erdoğan'ın 25 Temmuz 2012 tarihinde Kanal 24'de katıldığı (sansürlü) özel canlı yayınında ***"Türkiye AB sürecini unuttu mu?"*** şeklinde soruya verdiği cevap aynen şöyledir: ***"Çok açık ve samimi söyleyeyim, bizim aslında AB sürecini unutmak, kaybetmek diye bir şey söz konusu değil... Onun için geçenlerde Sayın Putin'e onu söyledim, 'bizi Şanghay Beşlisi içine alın' dedim. Alın bizi Şanghay Beşlisi içine biz de AB'ye 'allahısmarladık' diyelim, ayrılalım oradan."***

Bu cevap üzerine Yiğit Bulut'un ***"Şanghay Beşlisi'ne gelin denilse, Türkiye gider mi gerçekten?"*** sorusuna Başbakan ***"Gideceğimizi söyledik. Gelin denilirse, geliriz dedik"*** cevabını vermiştir. Bulut'un ***"İkisi birbirine alternatif mi?"*** sorusunu Erdoğan ***"Şanghay Beşlisi daha iyi, çok daha güçlü"*** diyerek cevaplandırmıştır. Kemal Kılıçdaroğlu ise,

“Şanghay İşbirliği Örgütü’ne neden girmek istiyoruz? AB’yi neden dışlıyoruz? 1071’den beri bizim hedefimiz Batı’ya doğrudur. Batı bir coğrafya değildir; uygarlığın adıdır” diyerek tepki göstermiştir.

Erdoğan’ın açıklamaları üzerine Avrupa Komisyonu’nun Genişlemeden Sorumlu üyesi Stefan Füle’nin sözcüsü Peter Stano, ***“Türkiye ve diğer aday ülkelerin AB üyelik hedefinden vazgeçerek başka arayışlara girebileceği iddiası tamamıyla spekülatif”*** demiştir. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Thorbjørn Jagland ***“Bu Avrupa’dan uzaklaşma manasına gelirse ben endişelenirim, AB de endişelenmeli”*** yorumunu yaparken, AB Bakanı Egemen Bağış’ın yorumu çok ilginçtir: ***“Türkiye’nin farklı ittifaklarla ve uluslararası kuruluşlarla ilişkilerini birbirinin alternatifi veya yedeği olarak görmek yanlıştır.”*** Tespit kısmen doğrudur ama Türkiye bir NATO üyesi olarak Şanghay İşbirliği Kuruluşu’na üye olamaz. Çünkü, uluslararası hukuk açısından bu mümkün değildir.

Türkiye’nin yeni Berlin Büyükelçiliği’nin açılışı için Almanya’ya giden Erdoğan’ın ziyaretini Frankfurter Allgemeine Zeitung gazetesi, ***“Erdoğan AB’ye ultimatom verdi”*** başlığıyla haberleştirmiştir. Erdoğan’ın Cumhuriyet’in 100’ncü yılında Türkiye’nin AB’ye alınmaması durumunda AB’nin Türkiye’yi kaybedeceği sözlerine de yer vermiştir.

Erdoğan 1 Kasım 2012 tarihinde gerçekleştirdiği Almanya ziyareti sonrasında Putin’e yaptığı espiye açıklık getirmiştir: ***“Bir noktada artık AB, Türkiye’yi kaybetme noktasına gelebilir. Putin’e yaptığım espride de ben bunu ima ettim. Kamuoyu önünde de anlatmıştım bunu. ‘Niye AB’ye giriyorsunuz’ diye bana takıldığında, ben de kendisine esprili bir cevapla Siz Şanghay Beşlisi’ne alın, biz de çikalım karşılığını vermiştim.”***

3-6 Şubat 2013 tarihlerinde Çek Cumhuriyeti, Macaristan ve Slovakya’yı kapsayan Orta Avrupa turu öncesinde havalimanında kendisine sorulan bir soruyu ***“Şanghay Beşlisi, AB ile alternatif kuruluşlar değildir. Yani birine girdiğinde birini terk etme; terk edersen de ayrı konu.”*** diyerek cevaplandırmıştır ama bu tespit doğru değildir. O dönemde Başbakanı yanlış bilgilendirmişlerdir. Çünkü Türkiye bir NATO ve OECD üyesidir, AB ile gümrük birliğini gerçekleştirmiş bir ülkedir. ŞİK üye olabilirsiniz ama önce NATO ve OECD’den çıkmanız, AB ile olan gümrük birliğini sonlandırmanız gerekir. Bu şuna benzer. Türkiye Cumhuriyetinde mevzuat değişmeden bir kişi iki kere resmi nikah yaparak evlenemez. Eğer çok istiyorsa, önce eşinden boşanmalıdır. Bu sebeple Türkiye ŞİK girmek istiyorsa tüm batılı kuruluşlardan ayrılmak zorundadır. Bu durumda da Türkiye’de eksen kayması olur.

TÜSiAD’ın Ağustos 2010 Görüş dergisi ***“Sarkaç doğuya kayıyor: Türkiye sürüklüyor mu, sürükleniyor mu?”*** başlığı ile yayınlanmıştır: ***“Türkiye’nin dış politika tercihlerini değiştireceğinden, hatta değiştirdiğinden endişe ediliyor. Dünyanın pek çok yerinde Davutoğlu’nu anlamak için toplantılar düzenleniyor, makaleler yazılıyor. Biz de Görüş Dergisi editörleri olarak üstünde bu denli konuşulan Davutoğlu’nu tam da Mavi Marmara krizi sonrasında eksen kayması tartışmaları yoğunlaşmışken sayfalarımıza konuk etmek istedik.”***

“Ahmet Davutoğlu kimdir?” sorusuyla başlayan ve eksen kayması tartışmasıyla devam eden bir dizi soruya Davutoğlu’nun cevabı şöyledir: “Bu toplumun içinde yaşayan birisi olarak benim de pozisyon almam gerekirdi. Böylesi bir konjonktürde yaşayan bir Türk aydını olarak izah etmem gereken bir şey vardı. Stratejik Derinlik’i bu sorumluluk duygusu ile yazdım ve şimdi de aynı sorumluluk duygusuyla hareket ediyorum. Türkiye’yi anlamlı kılan sahip olduğumuz tarihi birikimle yarattığımız müdahil olabilme kabiliyetidir. Biz müdahil olabilme kabiliyetimizi kullandığımız zaman bir pozisyon oluşturuyoruz. Eksen kayması tartışması da bu noktada başlıyor. ‘Siz etken olmayın, müdahil olmayın, siz karışmayın, siz söylenileni yapın’ deniyor.”
(https://www.academia.edu/9909360/Tusiad_Eksen_Kaymas%C4%B1)

Bir dönem Türkiye’de eksen kayması mı oluyor sorularının sorulmasına yol açan ve kamu oyunun bilmediği bu kuruluşu tanımakta yarar vardır. Şanghay İşbirliği Kuruluşu, (Shanghai Cooperation Organisation: SCO, Shanghai Pact) adını kuruluşun ilk toplandığı yer olan Çin’in Şanghay kentinden almıştır. Çin Halk Cumhuriyeti, Rusya, Kazakistan, Kırgızistan ve Tacikistan’ın 1996 yılında başlattıkları girişime Şanghay Beşlisi (Shanghai Five) denmiştir. Kuruluşunda Çin Halk Cumhuriyeti önemli rol oynamıştır. Sınır güvenliği, Batı ve Orta Asya bölgelerinin gelişimi, büyüyen enerji ihtiyacı ve Soğuk Savaş sonrası stratejik ortam, ŞİK’nun oluşmasındaki önemli faktörlerdir (S. Rıdvan Karluk, Uluslararası Kuruluşlar, 2014, s. 625)

26 Nisan 1996 tarihinde Şanghay’da toplanan beş ülkenin temsilcilerinin Sınır Bölgelerinde Askeri Güvenin Derinleştirilmesi Anlaşması’nı (Treaty on Deepening Military Trust in Border Regions) imzalamışlardır. 15 Haziran 2001 tarihinde Özbekistan’ın katılımıyla üye sayısı altıya çıkmıştır. 7 Haziran 2002 tarihinde Saint Petersburg’taki Zirve’de Rusya, Çin, Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan ve Tacikistan’ı birleştiren SCO’nun kurulmasına ilişkin belgeler kabul edilmiştir. Zirve’de imzalanan Şartı’nda Kuruluş’un amacı, ilkeleri, yapısı, faaliyetleri, işbirliği alanları ve dış ilişkileri belirlenmiştir.

Kuruluş; üyeleri arasında ekonomi, güvenlik ve kültürel işbirliği öngörmektedir. Putin Ağustos 2007’deki Bişkek Zirvesi’nde “Tek kutuplu dünya kabul edilemez” diyerek misyon hakkında ipucu vermiştir. Şanghay İşbirliği Kuruluşu’na Afganistan, Beyaz Rusya (Belarus) İran, Moğolistan “gözlemci” ülke (observer) statüsüyle katılmaktadır. Ermenistan, Azerbaycan, Kamboçya, Nepal, Sri Lanka ve Türkiye “diyalog ortağı” (dialogue partner) ülkelerdir. 1996-2001 yılları arasındaki üyeleri Çin, Kazakistan, Kırgızistan, Rusya ve Tacikistan’dır. Daha sonra Pakistan, Hindistan ve Özbekistan üye olmuştur. Orta Asya’daki Türk Cumhuriyetlerinden Türkmenistan ASEAN, CIS ve BM ile birlikte “konuk katılımcı” dır. (guest attendance)

Members	Members	Observers	Dialogue partner
China	China	Afghanistan	Armenia
Kazakhstan	India	Belarus	Azerbaijan
Kyrgyzstan	Kazakhstan	Iran	Cambodia
Russian Federation	Kyrgyzstan	Mongolia	Nepal
Tajikistan	Pakistan		Sri Lanka
	Russian Federation		Turkey
	Tajikistan		
	Uzbekistan		

17 Haziran 2004 tarihinde Taşkent Zirvesi'nde Gözlemci Ülke Statüsüne İlişkin Yönetmelik, 2008 Duşanbe Zirvesi'de ise Diyalog Ortaklığı Statüsüne İlişkin Yönetmelik kabul edilmiştir. 2010 Taşkent Devlet Başkanları Zirvesi'nde Kuruluş'un genişleme şartlarını belirleyen Genişleme Süreci Belgesi onaylanmıştır. 2004 yılında Birleşmiş Milletler tarafından Gözlemci Statüsü elde ettikten sonra etki gücünü arttırmıştır.

Türkiye 7 Haziran 2012 tarihinde ŞİK'na "diyalog ortağı" statüsü ile katılmıştır. Diyalog ortaklığı, bir kuruluşa katılımın en gevşek usulü olup, bir tür "konuk üyelik" tir. ŞİK, ABD ve NATO'yu tedirgin eden bir kuruluştur. Türkiye, NATO üyeleri arasında ŞİK'na tek katılan ülkedir. Rus medyasında "yeni katılımlarla genişleyebilecek Avrasya işbirliği sürecinin önemli unsurlarından birinin de Türkiye olduğu" yorumlarından sonraya denk gelmesi ilginçtir. ŞİK, Doğu Asya, Orta Asya, Batı Asya ve Güney Asya'nın yüzde 70'inden fazlasını kapsamaktadır. Nüfusu dünya nüfusunun yüzde 20'ne denk gelen 1,5 milyar civarındadır. Nisan 2005'de Bağımsız Devletler Topluluğu (Commonwealth of Independent States: CIS) ve ASEAN (Association of Southeast Asian Nations) ile işbirliği tesis etmiş, Rusya'nın girişimi ile oluşturulan Kolektif Güvenlik Anlaşması (Collective Security Treaty Organization) ile üye ülkeler arasında bölgesel güvenlik işbirliği ilişkisi kurulmuştur. AB, 2012 yılında ŞİK ile ilişkilerini geliştirme kararı almıştır.



ŞİK üyeleri arasında ekonomik işbirliğini arttırmak amacıyla 23 Eylül 2003 tarihinde bir Çerçeve Anlaşma (Framework Agreement) imzalanmıştır. Anlaşma'ya göre uzun dönemde gerçekleştirilmesi öngörülen amaç, üyeleri arasında bir serbest ticaret bölgesi yaratmaktır. 26 Ekim 2005 tarihinde yapılan Moskova Zirvesi'nde Kuruluş'un önceliğinin ortak enerji projeleri, (petrol ve gaz dahil) yeni hidrokarbon rezervlerinin bulunması ve su kaynaklarının ortak kullanımı olduğu açıklanmıştır. Ekonomik projelerin finansmanı için Interbank Association isminde bir banka kurulması kararlaştırılmıştır.

Rusya'nın St. Petersburg kentinde 23 Kasım 2013 tarihinde yapılan Türkiye-Rusya Üst Düzey İşbirliği Konseyi toplantısında Putin, Ukrayna'nın, Avrupa Birliği ile ticaret anlaşması imzalamayı reddetmesine değinirken Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliğiyle ilgili görüşmelerde büyük tecrübe sahibi olduğunu söyleyince, Başbakan Erdoğan şu cevabı vermiştir: *"Ben Sayın Başkan'ın bu tespitine karşı, başka bir tespitle diyorum ki. Şanghay İşbirliği Teşkilatı'na gelin Türkiye'yi alın. Bizi de bu sıkıntıdan kurtarın. Şanghay İşbirliği Teşkilatı olayını daha önce de ifade etmiştim."* Erdoğan'ın teklifi üzerine Putin şu açıklamayı yapmıştır: *"Şunu kesinlikle ifade etmek isterim ki bağımsız dış politika konusunda bölgede etkin çalışmalara devam edeceğiniz anlamına geliyor."*

Kuruluş'un Başkanlar Konseyi 19'ncü Zirvesi 14 Haziran 2019 tarihinde Bişkek'te toplanmıştır. Kuruluş'un üye ve gözlemci ülkelerinin devlet ve hükümet başkanları Vladimir Putin, Çin Devlet Başkanı Şi Ciping, Özbekistan Devlet Başkanı Şefket Mirziyoyev, Kazakistan Devlet Başkanı Kasım Cömert Tokoyev, Tacikistan Devlet Başkanı İmamali Rahmon, Pakistan Başbakanı İmran Han, Hindistan Başbakanı Narendra Modi'nin yanı sıra gözlemci ülkeler Moğolistan'ın Cumhurbaşkanı Khaltma Battulga, İran Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani, Afganistan Devlet Başkanı Eşref Gani ve Belarus Devlet Başkanı Aleksandr Lukaşenko zirveye katılmıştır.

Türkiye, ŞİK ile ilişkilerini geliştirmeye çalışırken örgütte etkin bir konumda olan Rusya, Kırım'ın Rusya tarafından ilhakını tanımayacaklarını söyleyen Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'na tepki göstermiştir. Kırım Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği tarafından Ankara'da 7 Haziran 2018 tarihinde düzenlenen iftara Eskişehir Kırım Derneği dahil Türkiye'deki Kırım diasporasından çok yoğun katılım olmuştur. Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Ukrayna Dışişleri Bakanı Pavlo Klimin, Kırım Tatar halkının milli lideri, Ukrayna Cumhurbaşkanı'nın Kırım Tatarlarından Sorumlu Yetkilisi ve Ukrayna milletvekili Mustafa Abdülcemil Kırimoğlu, Ukrayna'nın Ankara Büyükelçisi Andriy Sıbiga iftarda bulunmuştur.

İftar öncesi bir konuşma yapan ve *"Kırım davasını hiçbir zaman unutmadık, unutmayacağız. Kırım'ın ilhakını tanımadık, tanımayacağız"* diyen Çavuşoğlu, son ABD ziyaretindeki temaslarında da Kırım konusunu gündeme getirdiklerini açıklamıştır: *"Sizler, yıllar önce anavatan Kırım'dan ikinci vatanınız Türkiye'ye gelmiş olan kardeşlerimizin evlatları olarak, atalarınızın anısına sahip çıkıyorsunuz. Kırım Tatar halkı, bu dik duruşuyla bütün mazlum halklar içinde emsalsiz bir örnek teşkil ediyor. Sevgili kardeşlerim, sosyal, dini, kültürel, maddi, manevi her türlü sıkıntınız karşısında her zaman çalabileceğiniz bir*

kapınız var, Türkiye var. Bu kapı size tarih boyunca açık olmuştur, ilelebet de açık olacaktır.”

Bu konuşma üzerine Duma Savunma ve Güvenlik Komitesi Başkan Yardımcısı Yuri Shvitkin 8 Haziran 2018 tarihinde Çavuşoğlu'nun açıklamasına ilişkin olarak Ankara'nın öngörülemez biçimde davrandığı yorumunda bulunmuştur. Türkiye ile son dönemde askeri ve teknik işbirliğinde ilerlemeler olduğunu belirten Şvitkin, Ankara ile her konuda iyi anlaşmalarının söylenemeyeceğini açıklayarak, Suriye konusunda Türk tarafına sormak istedikleri bazı sorular olduğunu söylemiştir. (<https://ahvalnews2.com/russia-turkey/ankara-behaves-unpredictable-way-russian-official>)

Tarihte Rus Çarlığı ile Osmanlı, Rusya ile Türkiye hiçbir dönemde gerçek anlamda dost olmamıştır. Türkiye ve Rusya arasında 500 yılı aşkın ilişkilerde taraflar arasındaki 11 savaşın sadece 4'ünde Osmanlılar galip gelebilmiş, 7 savaş ağır mağlubiyetle sonuçlanmıştır. Rus Çarı 1'nci Nikolay'ın St. Petersburg'da 9 Ocak 1853 tarihinde söylediği *“Kollarımız arasında hasta, ağır hasta bir adam var”* ifadesindeki hasta adam, Osmanlı Devleti'dir. (Tsar Nicholas of Russia said to the British envoy in St.Petersburg, Sir George Hamilton: “We have on our hands a sick man, a very sick man. It will be, I tell you frankly, a great misfortune if, one of these days, he should slip away from us before all necessary arrangements were made.

LİNK : <http://www.turkeyswar.com/prelude/sickman/>

Terim ilk defa 12 Mayıs 1860 tarihinde The New York Times dergisinde yer almıştır. 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonrasında Tatar Türklerinin vatan Kırım'dan ayrılarak Türkiye'ye göç etme süreci hızlanmıştır. Günümüzde başta Eskişehir olmak üzere Kırım'daki Tatar nüfusundan daha çok Kırım Tatar Türkü Anadolu'da yaşıyorsa, bunun sebebi Kırım Hanlığının Rus nüfuzuna girmesidir.

Kırım, Sovyetler Birliği döneminde 1954 yılından 1991'e kadar Ukrayna'nın bir bölgesi (oblast) olmuş, bu yıldan sonra Rusya'nın işgaline kadar Ukrayna'ya bağlı Kırım Otonom Cumhuriyeti olarak kalmıştır. Ukrayna Cumhurbaşkanı Viktor Yanukoviç'in 23 Şubat 2014 tarihinde görevden alınması ve Rusçanın ülkenin ana dillerinden biri olmasının kaldırılması sonucunda başlayan kriz sürecinde Kırım, Rusya tarafından işgal edilmiştir.

Kırım'da yüzde 58 oranındaki Ruslar, Ukrayna'ya bağlı muhtar bir cumhuriyet olan Kırım nüfusunun yüzde 24'nü oluşturan Ukraynalıların ve yüzde 13'ü kadar olan Tatarların muhalefetine rağmen Rusya'ya bağlanma kararı almışlardır. Sivastopol Kent Konseyi de benzer karar alınca Sivastopol'da bulunan Rus birlikleri krizin başladığı andan itibaren kademeli olarak Kırım'ın bütününe işgal etmiştir. İşgal sonrasında oluşan yeni yönetim, Rusya'ya katılım kararını 6 Mart'ta alarak 16 Mart 2014 tarihinde bu kararı referanduma götüreceğini açıklamıştır.

Rus Çarlığı ile Osmanlı Devleti arasında imzalanan Küçük Kaynarca Anlaşması (1774) sonucunda Osmanlıların Kırım üzerindeki koruyucu pozisyonundan vazgeçmek zorunda bırakılmasıyla Kırım önce *“de facto”* bağımsız olmuştur. Fatih Sultan Mehmet döneminde

1475'de Kırım'a ayak basmaları ile Osmanlılar, Hanlık dağılana kadar onun hamisi ve en büyük müttefiki olmuştur. Fakat 1790'larda Rusya tarafından ilhak edilerek Rus İmparatorluğu'nun bir parçası haline gelmesiyle büyük göç başlar. Babam rahmetli Süleyman Karluk, Kırım'dan göç eden bir ailenin üyesi olarak 1912 yılında Köstence'de doğmuş, 1944 yılında da Türkiye'ye gelmiştir. Kuzenlerim Köstence'de yaşamaktadır. Kırım'ın Rusya tarafından işgali sonrasında göç, bu defa Ukrayna'ya yönelerek devam etmektedir. (M. Lanteigne, "Russia, China and the Shanghai Cooperation Organization: Diverging Security Interests and the Crimea Effect", ([https://www.researchgate.net/publication/322158646_Russia_China_and_the_Shanghai_Cooperation_Organization_Diverging_Security_Interests_and_the_'Crimea_Effect'](https://www.researchgate.net/publication/322158646_Russia_China_and_the_Shanghai_Cooperation_Organization_Diverging_Security_Interests_and_the_'Crimea_Effect'_))

Kırım, Rusya tarafından uluslararası hukuka aykırı bir şekilde işgal edilmeden önce Cumhurbaşkanı Erdoğan ŞİK'na katılmak istediğini birkaç defa açıklamış ve 2007-2011 yıllarındaki başarısız üyelik girişimlerinin ardından Türkiye'nin "*Diyalog Ortağı*" olma isteği 2012 yılında kabul edilmiştir. Fakat bu esnada Rusya ile düşürülen Rus uçağı sonrasında ilişkiler gerilmiş, tarafların itidalli davranışları sonucunda gerginlik azalmıştır.

Rusya ile ilişkiler yumuşarken bu defa iç politikada "*idam*" tartışmaları başlamıştır. Bu tartışmalar, Türkiye Rusya ilişkilerini ve de Rusya'nın üye olduğu kuruluşlar ile Türkiye'nin batı dünyası ile olan ilişkilerini doğrudan etkilemektedir. Türkiye'de kadın cinayetlerini önlemek amacıyla "*idam*" konusu yeniden gündeme gelmiştir. İdam, Türkiye ve Batı Dünyası ile ilişkilerde mihenk taşıdır. Ankara Anlaşması'nda öngörülen Türkiye ile AB arasındaki gümrük birliğini Güney Kıbrıs Rum Yönetimi de dahil 10 yeni AB üyesini kapsayacak şekilde genişleten Ek Protokol, 29 Temmuz 2005 tarihinde imzalanmıştır. Böylece Türkiye, AB tarafından kendisinden istenen iki şartı da yerine getirmiştir.

Şartlardan en önemlisi Türk Ceza Kanunu'nun onaylanarak yürürlüğe sokulmasıydı. Çünkü hiçbir AB üyesinde idam cezası yoktu. Türkiye bu şartı 26 Eylül 2004 tarihinde kabul edilen ve 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Ceza Kanunu ile yerine getirmiştir. 7 Mayıs 2004 tarihli 5170 sayılı Yasa ile de anayasadan ölüm cezaları ile ilgili maddeler çıkarılmıştır.

Türkiye Avrupa Konseyi üyesi ülkedir. Konsey üyesi ülkeler idam cezasını, 1983 yılında yürürlüğe giren Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (AİHS) Ek 6 No'lu Protokol ve 2002'de yürürlüğe giren 13 No'lu Protokol ile kaldırmışlardır. AİHS 6 No'lu Protokol'e 47 Avrupa Konseyi üyesinden Rusya dışında 46 üye ülke taraftır. Rusya Protokolü imzalamış, fakat onaylamamıştır ama idam cezasını uygulamayacağını açıklamıştır. Azerbaycan, Ermenistan ve Rusya ise 13 No'lu Protokole taraf değildir. 12 Kasım 2003 tarihinde AK Parti Hükümeti önce 6 No'lu Protokole, 23 Şubat 2006 tarihinde de 13 No'lu Protokole taraf olmuş, Anayasa ve TCK'nın ilgili maddeleri değiştirilmiştir.

Türkiye'de 9 Ağustos 2002 tarih ve 4771 sayılı Yasa ile (Avrupa Birliği 3. Uyum Paketi) idam cezası barış zamanında kaldırılmış, Kasım 2003'te 6 No'lu Ek Protokolü onaylanmıştır. 14 Temmuz 2004 tarih ve 5218 sayılı Yasa ile de idam cezasını her koşulda mutlak olarak kaldırılmış, tüm idam kararları ömür boyu hapse çevrilmiştir. Bunlar

arasında Öcalan'ın 29 Haziran 1999'da çarptırıldığı, 25 Kasım 1999'da Yargıtay tarafından onanan ölüm cezası da vardır.

Protokollerin AİHS'nin parçası olduğu ve sözleşmenin maddelerinin protokollere de uygulanacağı kesindir. Protokollerden çıkmak isteyen ülke AİHS'den çekilmek zorundadır. AİHS'nin 58'nci maddesine göre Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne 6 ay önceden ihbarda bulunarak AİHS'den çekilmek mümkündür. AİHS'den çekilen ülkenin Avrupa Konseyi üyeliği sona ermektedir.

Avrupa Konseyi'nden ayrılmak, Türkiye'nin demokrasi, insan hakları, hukuk devleti gibi alanlarda Batı standartlarından uzaklaşması ve AB ile bağlarının kopmasına yol açar. Siyasetçilerin bunu bilmemesi mümkün değildir. Bilmelerine rağmen idam konusunu gündeme getiriyorlarsa, herhalde bildikleri başka bir şey vardır.

AB Dışişleri Yüksek Temsilcisi Catherine Ashton'ın sözcüsü Maja Kocijancic, idam cezasının düşünülemez olduğunu şöyle açıklamıştır: *"İdam cezası bulunan ülkeyi AB üyeliğine kabul etmemiz mümkün değil."* Dönemin TBMM Anayasa Komisyonu Başkanı Mustafa Şentop *"Yasadan sonra suç işlenirse idam cezası uygulanır. Temel prensip kanunlar geriye işlemez. Yasa çıktıktan sonra ikinci bir darbe girişimi olursa uygulanır "* görüşünde idi.

Türkiye'de ölüm cezası 1984 yılından bu yana fiilen ve 2004'ten sonra da hukuken uygulanmamaktadır. 23 Nisan 1920'de TBMM'nin açılmasından idam cezasının en son 1984 yılında uygulanmasına kadar büyük çoğunluğu ayaklanma, cumhurbaşkanına suikast girişimi, 1960 darbesi, 71 muhtırası ve 1980 ihtilali olmak üzere 15'i kadın hükümlü olmak üzere 712 kişiye TBMM tarafından onaylanan ölüm cezası verilmiştir. Bu rakama İstiklal Mahkemeleri'nin idam kararları dahil değildir.

Türkiye'nin idam cezasını kaldırması, Abdullah Öcalan'ın, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) açtığı dava sonucunda olmuştur. AİHM, karar verilene kadar Öcalan'ın idam edilmemesini öngören ihtiyati tedbir kararı kabul ettiği için Ecevit Hükümeti karara uyarak Öcalan'ı idam etmemiştir. Öcalan'ın idam cezası Yargıtay tarafından 29 Haziran 1999 tarihinde onaylanmasıyla kesinleşmiştir. Fakat Başbakanlık kararı TBMM'ye göndermediğinden ve de kararın uygulanması için gereken yasa çıkmadığından uygulama ertelenmiştir.

Bu süreçte Öcalan'ın avukatları 16 Şubat 1999'da AİHM'ye başvurmuş, Kasım 1999'da AİHM'nin 1. Dairesi ihtiyati tedbir kararı vermiştir. Kararda, AİHM'nin davayı inceleyebilmesini sağlayabilmek amacıyla idam cezasının uygulanmaması öngörülüyordu. Türkiye karara uymayı kabul etmiştir. AİHM'nin Büyük Dairesi 12 Mayıs 2005 tarihinde kararını açıkladığında Türkiye idam cezasını kaldırmış, 6 No'lu Protokolü onaylamış, 13 No'lu protokolü de imzalamıştır.

ABD'de 50 eyaletten 31'inde idam cezası uygulanmaktadır. USA Death Penalty Information Center verilerine göre 1977-2015 yılları arasında 7.870 kişi idam edilmiş, 2016 yılı sonuna kadar 15 idamın 2017'de 14, 2018'de 8, 2019'da ise 7 idamın infazı için karar alınmıştır. Avrupa'da idam cezası uygulayan tek ülke Belarus'tur. Günümüzde 58 ülkede

ölüm cezası bulunmaktadır. 98 ülke ölüm cezasını hukuken, 7'si savaş suçları ve istisnai durumlar dışında, 35'i ise fiilen kaldırmıştır. Uluslararası Af Örgütü 140 ülkeyi hukuken ya da fiilen idam karşıtı, 58 ülkeyi idam taraftarı olarak sınıflandırmaktadır. İdam cezasının geriye dönüşü yoktur.

İdam konusunun yeniden gündeme gelmesi, Türkiye'nin Batı dünyasından kopmasına ve "eksen kayması" tartışmalarına da yol açabilir.

Avrupa Birliği'nin bazı üyeleri Türkiye'yi tam üye olarak alma konusunda isteksizdir ama Türkiye'nin başka denizlere yelken açmasını da istemezler. AB Devlet ve Hükümet Başkanları 17 Aralık 2004 tarihinde şu kararı almışlardır: *"Eğer Türkiye AB'ye üye olamazsa, Türkiye'nin AB kurumlarına demirlenmesi söz konusudur."* (...is fully anchored in the European structures) Demirmek şu demektir: *"Avrupa Birliği'ne eğer üye olamayacaksınız, AB'den fazla uzaklara da gitmeyin."*

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan 18 Temmuz 2012 tarihinde Rusya'ya yaptığı ziyarette Putin'e *"Zaman zaman bize takılıyorsun. AB'de ne işin var diyorsun. O zaman ben de şimdi size takılayım. Hadi gelin bizi Şanghay Beşlisi'ne dahil edin, biz de AB'yi gözden geçirelim şeklinde bir latife yaptım"* demiştir ama Türkiye bu Beşli'de de yer alamaz. Eğer Türkiye Şanghay İşbirliği Kuruluşu'na üye olursa, bu durumda Batı dünyası ile ilişkilerini gözden geçirmek durumunda kalır. Çünkü ŞİK'na üye ülkelerinin hiçbiri NATO ve OECD üyesi olmayıp, çoğu üyeleri de Avrupa Konseyi'ne de üye değildir.

Cumhurbaşkanı Erdoğan Avrupa Birliği ile ilgili temaslarda bulunmak üzere 5 Eylül 2015 tarihinde gittiği Brüksel'de *"Avrupa Birliği stratejik hedeftir"* demiştir. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül de 9 Mayıs 2013 tarihinde kutlanan Avrupa Günü'nde, Avrupa'nın tartışılmaz bir parçası olan Türkiye'nin AB üyeliğinin pek çok konuda AB'ye önemli artılar getireceğini açıklamış, 9 Mayıs Avrupa Günü'nde yayınladığı mesajda da referandum sürecinde kapıyı kapattığı Avrupa Birliği üyeliğini Türkiye için stratejik hedef olarak nitelemiştir: *"Tarihi, coğrafi ve kültürel olarak yüzyıllardır Avrupa'nın bir parçası olan ülkemiz, stratejik hedef olarak gördüğü AB üyelik sürecini, karşılıklı saygı, eşitlik ve kazan-kazan anlayışı çerçevesinde devam ettirmek arzusundadır."*

Başbakan Ahmet Davutoğlu'nun 28 Ocak 2015, Paris'te OECD Daimi Temsilciliği'nde beraber görev yaptığımız AB Bakanı Volkan Bozkır'ın 18 Mayıs 2016 tarihinde *"AB bizim için stratejik bir hedeftir"* ve Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun 9 Ocak 2017 tarihindeki *"Türkiye'nin olmadığı Avrupa eksiktir"* açıklamaları önemlidir. Başbakan Yardımcısı Mehmet Şimşek *"AB bizim için önemli bir çıpa, Batı'dan bir kopuş görmüyorum"* tespitinde bulunmuştur. Başbakan Yardımcısı Nurettin Canikli de *"Avrupa, bizim en büyük ekonomik ortaklarımızdan biridir. Bu ticaretten her iki taraf da çıkar sağlıyor. İki tarafın menfaatini yükseltecek şekilde ilişkilerimiz devam edecektir"* demiştir. Başbakan Binali Yıldırım 21 Ağustos 2017 tarihinde Singapur'da Türkiye'nin temel dış politika eksenleri bugün de güncelliğini koruduğunu açıklamış, *"Avrupa Birliği, ülkemiz için stratejik hedef olmayı sürdürüyor"* diyerek önemli bir tespitte bulunmuştur: *"AB ile çok boyutlu ve köklü ilişkilerimiz var. AB ile Gümrük Birliği içinde olan tek aday ülkeyiz. Türkiye, AB'nin beşinci büyük ticaret ortağı ve AB ile ticaretimiz yaklaşık 146 milyar dolar"*

seviyesindedir. Gümrük Birliği'ni güncelleyerek ticaret hacmini iki katına çıkarmayı hedefliyoruz ve bunun başarılabilceğini öngörüyoruz."

Türk kökenli Amerikalı iktisatçı Prof. Dr. Daren Acemoğlu Avrupa Birliği'ne ve de NATO'ya alternatif olarak Şanghay Beşlisi'ne üye olmasının Türkiye açısından olumlu olmadığını şöyle açıklamıştır: *"Çok kötü okuyorum. Türkiye'nin Batı'yla ilişkisi hiçbir zaman sorunsuz değildi. Bir adım geri, bir adım ileri gidiyordu. Avrupa'yla yakınlaştığımız dönemler hep iyi netice verdi."* Acemoğlu, Perakende Günleri için geldiği İstanbul'da Avrupa Parlamentosu'nun Türkiye ile üyelik müzakerelerini geçici olarak dondurma kararını nasıl karşıladınız sorusunu da *"Avrupa Birliği, Türkiye'nin kurumları için önemli bir çapadır. Bu çapayı elimizden kaçırmak üzereydik. Şimdi tamamen kaçırdık. Türkiye için iyi bir sonuç olmadı. Ayrımın büyümesi hem ekonomik hem siyasi anlamda çok kötü"* diyerek cevaplandırmıştır.

Türkiye zaman zaman birbirine çok aykırı kararlar alabilmektedir. Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nde 25 Haziran 2019'da gerçekleşen yönetmelik değişikliği ile Rusya yeniden Konsey'de oy hakkına sahip olmuştur. Kırım Tatar Türklerinin ana vatanı Kırım'ı 2014 yılında yasa dışı işgal eden Rusya, 5 yıldır Konsey'e temsilci gönderemiyordu. İşgalci Rusya'nın Konsey'e dönüşünün önünü açan karar için 118 milletvekili *"evet"*, 62 milletvekili *"hayır"* ve 10 milletvekili de *"çekimser"* oy kullanmıştır. 11 ülkenin farklı partilerden milletvekillerinin çoğunluğu *"evet"* demiştir. Lehte oy kullanan ülkeler, Moskova'yı Avrupa Konseyi'nden uzaklaştırmanın, Rusya'daki insan hakkı mağdurlarının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurma hakkını zora sokacağı görüşündedirler. Bu ülkeler; Ermenistan, Belçika, İsviçre, Çekya, Almanya, Hırvatistan, İtalya, Moldova, Hollanda, Portekiz ve Slovakya'dır.

Oylamada Gürcistan, Estonya, Letonya Litvanya ve Ukrayna'yı temsil eden parlamenterlerin tamamı hayır oyu kullanmıştır. Tüm vekilleri çekimser kalan ülkeler Danimarka, Finlandiya, Lihtenştayn, Romanya ve Slovenya olmuştur. Polonya, İsveç ve İngiliz vekillerin çoğunluğu tasarıya karşı çıkmıştır. Oylamada Rusya lehinde ve aleyhinde karar veren ülkelerin açıklanmasıyla Moskova'nın Avrupalı dostları ve hasımları da belli olmuştur.

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nin günümüzde 47 üyesi vardır. Türkiye kurucu üyeler arasındadır. Her bir üye ülkenin, nüfusu oranında temsil edildiği AKPM, 324 asil, 324 yedek üyeden oluşur. AKPM üyeleri, her üye ülke parlamentosundan, parlamentodaki güç dengesini yansıtabilecek şekilde seçilmektedir. Türkiye'den de 18 asil, 18 yedek üyeden oluşur. Türkiye 1987 yılında Konsey'e bireysel başvuru hakkını, 1990 yılında da zorunlu yargı yetkisini tanımıştır. Günümüzde Denetim Mekanizmasına tabi olan ülkeler arasında Türkiye de vardır. Diğer ülkeler şunlardır: Arnavutluk, Ermenistan, Azerbaycan, Bosna Hersek, Gürcistan, Moldova, Rusya Federasyonu, Sırbistan, Ukrayna. Denetim Sonrası Diyalog Süreci'ne tabi ülkeler ise Bulgaristan, Karadağ ve Makedonya'dır.

Avrupa Konseyi'nde 25 Haziran'daki oylamaya katılan Türk delegasyonunda; AK Parti Ankara Milletvekili, Ukrayna-Türkiye Dostluk Grubu Başkanı Yıldırım Tuğrul Türkeş, AK

Parti Konya Milletvekili Ziya Altunyaldız, AK Parti Eskişehir Milletvekili Emine Nur Günay, AK Parti Gaziantep Milletvekili Ali Şahin, AK Parti İstanbul Milletvekili Mustafa Yeneroğlu, CHP İstanbul Milletvekili Yunus Emre, CHP İzmir Milletvekili Selin Sayek Böke, MHP İstanbul Milletvekili Arzu Erdem, HDP Milletvekilleri Hişyar Özsoy ve Feleknas Uca yer almıştır.

Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu'nun *"Ukrayna'ya verdiğimiz desteği sürdüreceğiz"* açıklamasına rağmen aynı partiden milletvekilleri Dışişleri Bakanının açıklamasını dikkate almamışlardır. Türk Heyeti'nin Kırım'ı işgal eden, 18 Mayıs 1944 tarihinde 300 bin Kırım Tatarını bir gecede sürgüne gönderen ve onların yollarda ölmesine sebep olan Rusya lehine oy kullanması, Türkiye'deki Kırım Türkleri açısından büyük sürpriz olmuştur.

Aslında Kırım'ı işgal eden Rusya ile Türkiye'nin dünyaya bakışları örtüşmemektedir. Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra Kırım dahil Orta Asya'daki Türk Cumhuriyetleri, Rusya ve Türkiye arasında bir rekabet alanı olmuştur. Taraflar arasında PKK ve PYD, Yukarı Karabağ, Kosova, Suriye, Kıbrıs ve sözde Ermeni soykırımı konularında temel görüş ayrılıklarının varlığı yok sayılamaz. Halep'te ateşkes için BM Güvenlik Konseyi'nde yapılan oylamada Rusya ve Çin'in veto kullandığı da unutulmamalıdır.

Rusya Adalet Bakanlığı 18 Nisan 2016 tarihinde, Kırım Tatar Milli Meclisi'ni aşırı faaliyetler sebebiyle çalışmalarını durdurulan dini ve sivil toplum örgütleri listesine almıştır ama Moskova'da bürosu olan PKK için böyle bir karar yoktur. Bunun üzerine Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Thorbjorn Jagland 26 Nisan'da, Türk Dışişleri Bakanlığı ise 27 Nisan'da yasaklama kararını kınamıştır. Rusya, Kırım Tatar Türklerinin lideri Mustafa Abdülcemil Kırımoglu'nun Rusya'ya girişini yasaklamıştır.

Putin tarafından atanan Kırım başsavcısı Natalia Poklonskaya Tatar Meclisini radikal faaliyetleri sebebiyle 14 Nisan 2016 tarihinde yasaklama kararı almıştır. Bunun gerekçesini Rus Tass ajansına şöyle açıklamıştır: *"Bugün (Çarşamba) halk birliğinin (Kırım Tatar Halkı Meclisi) faaliyetlerini federal yasaların ihlallerini önlemek için askıya almaya karar verdim."*

Kırım Tatar Milli Meclisi, (18 Nisan 2016) aşırı faaliyetler sebebiyle çalışmalarını durdurulan dini ve sivil toplum örgütleri listesindedir. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Thorbjorn Jagland 26 Nisan'da, Dışişleri Bakanlığı ile AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Yüksek Temsilcisi Federica Mogherini 27 Nisan'da Rus mahkemesinin Kırım Tatar Milli Meclisi'ni aşırı örgüt kapsamına alarak faaliyetlerini yasaklama kararını kınamıştır.

Karara göre Tatar Meclisi'nin tüm devlet ve belediye medyasını kullanmaları, toplu etkinlikler düzenlemeleri, banka hesaplarını kullanmaları ve her türlü siyasi faaliyeti yasaklanmıştır. Uluslararası Af Örgütü kararın muhalifleri susturmaya yönelik olduğunu söyleyerek *"Rusya'nın eziyet etmek yerine koruması gerektiği sayılı azınlıklarından birinin haklarını yok ettiğini"* belirtmiştir.

AK Parti Eskişehir milletvekili Prof. Dr. Emine Nur Güney milletvekili olmadan önce *“AB’den ayrılalım, Orta Asya, Güney Kore ve Türkiye Arasında Bir Gümrük Birliği (Altay Birliği) kuralım, çünkü ihracatımız artar”* tespitinde bulunmuştur ama bunun eksen kayması olmadan nasıl gerçekleşeceğini açıklamamıştır.

Ankara Üniversitesi SBF’den arkadaşım İlber Ortaylı 6 Aralık 2015 tarihinde *“Ruslar çok dost görünür ama birdenbire dönüverir”* demiştir. Avrasya Ekonomik Birliği üyesi ülkelerin liderlerinin katılımıyla toplanan Yüksek Konsey’de Rusya Devlet Başkanı Putin’in, Rusya’nın Ermenistan’ı *“Bölgedeki en önemli ortağı ve müttefiki olarak gördüğü”* unutulmamalıdır. (This is also related to economic interaction and security issues, he said, adding that Russia is Armenia’s leading trade and economic partner) *“Ermenistan’ın Gerçek Dostu Olan Putin Türkiye’ye Dost Olur mu?”* başlıklı yazımda Rusya’nın dostluğuna fazla güvenmemiz konusunu gündeme getirmiştım. (<https://www.turkishnews.com/tr/content/2018/05/18/ermenistanin-gercek-dostu-olan-putin-turkiyeye-dost-olur-mu/>)

Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov Aralık 2015’te Güney Kıbrıs Rum Yönetimini ziyaret etmiştir. Rusya ile Güney Kıbrıs arasındaki ilişkiler her zaman özel bir karaktere sahip olmuştur. Lavrov’un ziyaretinin, Türkiye-Rusya arasındaki uçak gerginliğinin hemen ardından gerçekleşmesi dikkat çekicidir.

PKK ve PYD’nin Moskova’da ofisleri vardır ama bu örgütlerin ABD’de ofisleri yoktur. Rusya, PYD-YPG ile PKK’yı terör örgütü olarak tanımamış, onları Türkiye’ye karşı elindeki kart olarak görmüştür.

Eski Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Faruk Özlü’nün *“Ankara-Moskova arasındaki mesafe, Ankara-Brüksel arasındaki mesafeden daha yakındır”* görüşü, Rusya’nın Kırım’ı işgal ettiğinin farkında olunmadan yapılan bir açıklamadır. Ben, Faruk Özlü’nün açıklamasının *“fiziki km uzaklığı olarak”* anlaşılması gerektiği kanısındayım. Çünkü Ankara-Moskova 2,406 km, Ankara -Brüksel ise 3,121 km’dir. Bakan Özlü’nün mantığıyla hareket edersek şöyle bir sonuçla karşılaşırız:

“Ankara-Kırım Bahçesaray arasındaki mesafe, Ankara-Moskova arasındaki mesafeden daha yakındır.” Çünkü bu uzaklık 1,577 km’dir. Aradaki fark 829’dur. Diğer bir deyişle Bahçesaray (Kırım), Ankara’ya Moskova’dan 829 km daha yakın olup 2,406 rakamı 1,577’den daha büyüktür. Özlü’nün mantığıyla (km hesabı) Kırım Türkleri Türkiye için Ruslardan daha yakındır.

Soçi’de Putin ile görüşmesinin ardından basın toplantısında konuşan Cumhurbaşkanı Erdoğan, *“Domates dışında her konuda mutabık kalındı”* derken, Putin şu açıklamayı yapmıştır: *“Domates dışında kısıtlamaların kaldırılması için anlaştık. Kendi pazarımızı Türk domatesine sonsuz kadar kapatmayacağız. Fakat bahsettiğim yatırım sonuçlanınca bu konu da liberalleşecek.”* Görüşmede Kırım ve Kırım’daki insan hakları ihlalleri gündeme gelmemiştir. Acaba domates ihracatı Kırım’ın Rusya tarafından hukuk dışı işgalinden daha mı önemlidir?

Cumhurbaşkanı Erdoğan 4 Temmuz 2017 tarihinde Kırım Tatar Türklerinin lideri Mustafa Abdülcemil Kırimoğlu'nu Ankara'da kabul etmiştir. Basına kapalı gerçekleşen kabul 45 dakika sürmüştür. Görüşmeden sonra Kırım Haber Ajansı'na (QHA) konuşan Kırimoğlu, *"Cumhurbaşkanı Erdoğan ile görüşmem oldukça sıcak ve samimi bir ortamda geçti. Yaklaşık 1 saat görüştük. Problemlerimizden bahsettik, Türkiye Ukrayna arasındaki ilişkilerin daha iyi hale getirilmesine değindik. Kırım'ı mecburi olarak terk eden vatandaşlarımızın bazı sorunlarının çözümünü -mesela konut meselesini- ve son olarak Rusya hapislerindeki soydaşlarımızın durumunu konuştuk"* demiştir.

Kırım'ın hukuk dışı işgalini Türkiye'nin tanımaması uluslararası hukukun gereğidir. Çünkü, Avrupa Konseyi üyesi Rusya'nın Kırım'ı işgali uluslararası hukuku yok saymaktır. Kırım, Kırım Tatarlarının anavatanıdır, onların yeniden bir sürgün yaşamaması için tüm Avrupa Konseyi üyesi ülkelerin desteği alınarak Kırım'ın eski statüsüne dönülmesi için gerekli her türlü girişim yapılmalıdır.

Bu kapsamda Eskişehir'de 31 Ağustos 2019 tarihinde kurucuları arasında bulunduğum Kırım Gelişim Vakfı 30 Ağustos Zafer Bayramı sebebiyle çok güzel bir etkinlik düzenlemiştir.



Rusya ile S 400 alımı sebebiyle ilişkilerin boyutu tartışılırken, unutulmuş bir gerçeği açıklamak isterim. Mustafa Kemal Atatürk 29 Ekim 1923 tarihinde Fransız yazar Maurice Pernot'ya verdiği demeçte tercihini yapmıştır: *"Memleketimizi asrileştirmek istiyoruz. Bütün çalışmalarımız Türkiye'de asri binaenaleyh batılı bir hükümet vücuda getirmektir. Medeniyete girmek arzu edip Batıya yönelmemiş millet hangisidir?"*

Rahmetli Cumhurbaşkanımız Turgut Özal'ın 14 Nisan 1987 tarihindeki üyelik başvurusu sırasında söylediği *"Bu uzun ve meşakkatli bir yoldur. Bizi caydırmak için çok şey yapacaklar. Ama yılmamalıyız"* tespiti de önemlidir. Bu sebeple 1982 yılında DPT'da *"Avrupa Ekonomik Topluluğu Dairesi"* (daha sonra Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü) rahmetli Özal'ın direktifi ile tarafımdan kurulmuştur.

Türkiye, 1856 Paris Anlaşması'ndan sonra yüzünü Batı'ya çevirmiş, Tanzimat'tan bu yana da Batı'ya yönelmiş dünyadaki tek Müslüman ülkedir. Türkiye, laik ve demokratik ilkeleri benimsemiş, Batı dünyası ile ortak sınıra sahip ve ona komşu, AB ülkeleri ile tarihi ilişkileri bulunan, dünya üzerinde mevcut 57 İslam ülkesi arasında ekonomik, politik, sosyal, kültürel ve sportif alanlarda en gelişmişler arasında yer alan, hayat tarzı olarak kendi kültürel değerlerini koruyarak Batı'yı seçmiş bir ülkedir.

Türkiye için zaman zaman *“Batıya giden gemide Doğuya koşan ülke”* benzetmesi yapılmıştır ama bunun doğru olmadığı Türkiye'nin üye olduğu Avrupalı ekonomik, askeri ve siyasi kuruluşlar tarafından ispatlanmıştır. Türkiye'nin dışında hiçbir Müslüman ülke AB dışındaki tüm Avrupalı kuruluşlara üye değildir. Türkiye NATO'dan, OECD'den çıkmadan ve Avrupa Birliği ile gümrük birliğini ve bu birliği sağlayan Ankara Anlaşması ve Katma Protokolü karşılıklı olarak feshetmeden ŞİK üye olamaz.

Lucius Annaeus Seneca *“Hangi kapıya yöneldiğini bilmeyen hiçbir zaman uygun esen rüzgarı bulamaz”* (ignoranti quem portum petat nullus suus ventus est) derken haklıydı. Çünkü, yöneldiğiniz kapıyı bilmezseniz, hiçbir zaman uygun esen rüzgarı yakalayamazsınız. Ama bazen kapıyı bulmanız yeterli olmayabilir. Çünkü rüzgar eğer tersten eserse, sizi uygun olan kapıya değil, istemediğiniz bir kapıya yönlendirebilir. Bunu devlet adamlarının hiçbir zaman unutmaması gerekir. 1933 yılında Nazilerin yakmaya başladıkları kitapların yazarı Yahudi kökenli Stefan Zweig'in *“Akıl ve siyaset nadiren aynı yolda buluşur”* sözü günümüzde de geçerliliğini korumaktadır.

Son söz: Türkiye'de eksen kayması olmadıkça, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanının aşağıdaki fotoğraf karesinde yer alması mümkün değildir.



Yazım, uzunluğu sebebiyle bölüm bölüm yayınlanmaktadır.

Bu sebeple 30 Ağustos Zafer Bayramınızı geçte olsa kutlarım. Mustafa Kemal Atatürk'ün başkomutanlığında yapıldığı için *“Başkomutanlık Meydan Muharebesi”* olarak da bilinen Büyük Taarruz, Sakarya Savaşı'ndan sonra Türk ordusunun işgalci güçlere kesin darbeyi vurmak için hazırlıkları 1 yıl süren hareket sonrasında kazanılan bir zaferdir.

Bu toprakları Yunan işgalinden kurtaran başta Atatürk olmak üzere tüm gazi ve şehitlerimize borcumuz vardır. Fakat bunu idrak etmeyenler de bulunmaktadır. Onlara en güzel cevabı, Diyanet'in 30 Ağustos hutbesinde Atatürk'e yer verilmeyince camiye terk edenler vermiştir. Terk etmeyenler aşağıdaki metni mutlaka okumalıdır.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنْ يَنْصُرْكُمُ اللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ وَإِنْ يَخْذَلْكُمْ فَمَنْ ذَا الَّذِي
يَنْصُرْكُمْ مِنْ بَعْدِهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ
وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
إِيمَانٌ بِاللَّهِ وَجِهَادٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ.

VATAN BİZE EMANETTİR

Muhterem Müslümanlar!

Okuduğum ayet-i kerimede Yüce Rabbimiz şöyle buyuruyor: "Allah size yardım ederse artık sizi yenecek hiçbir kimse yoktur; eğer sizi yardımsız bırakırsa O'ndan sonra size kim yardım edebilir? Müminler yalnız Allah'a güvensinler."¹

Okuduğum hadis-i şerifte ise Resûl-i Ekrem (s.a.s) "Hangi amel daha hayırlıdır?" sorusuna şöyle cevap vermiştir: "Allah'a inanıp O'nun yolunda cihad etmek."²

Aziz Müminler!

Üzerinde yaşadığımız vatan bizim için bir toprak parçasından çok daha fazla anlam ifade eder. Vatan, hür yaşadığımız ve hür yaşamak için her türlü hayasızca akına göğsümüzü siper ettiğimiz yerdir. Bütün dünyalar verilse dahi bir karışından bile vazgeçemeyeceğimiz cennet yurdumuzdur. Vatan, uğruna canını, cananını, bütün varını feda edip şehadet şerbeti içenlerin, varlığından vazgeçip gazi olanların bize miras bıraktığı mukaddes bir emanettir.

Değerli Müslümanlar!

Bizler, vatan müdafasını sadece bir toprak parçasını korumaktan ibaret görmeyiz. Bu toprakları vatan yapan yüce değerlerimizi muhafaza etmek için her türlü gayreti gösteririz. Bu vatanda yaşayan her ferden canını, dinini, malını, neslini, şeref ve haysiyetini koruruz. Din, dil ve ırk ayrımı yapmaksızın mazlumların ve mağdurların yanında yer alır; bize bel bağlayanların ümitlerini boşa çıkarmayız. İstiklal ve istikbalimizin sembolü olan şanlı bayrağımızın gönderden inmemesi için mücadele ederiz. Şehadetleri dinin temeli olan ezanlarımızın dinmemesi için her türlü fedakârlığı göğüsleriz.

Kıymetli Müminler!

Vatani sevmek ve korumak her Müslüman için kutsal bir vazifedir. Düşman karşısında psikolojik, teknolojik ve ekonomik her türlü savaşa hazırlıklı olmak dinimizin emridir. Nitekim Cenâb-ı Hak bu hususta şöyle buyurur: "Ey iman edenler! Sabredin; düşman karşısında sebat gösterin; cihad için hazırlıklı ve uyanık olun ve Allah'tan korkun ki başarıya erişebilirsiniz."³ Peygamber Efendimiz (s.a.s) ise hak ve hakikat yolundaki bu kutsal mücadele

hakkında şöyle buyurur: "Ellerinize, dillerinize ve mallarınızla cihad edin."⁴

Aziz Müslümanlar!

İçinde bulunduğumuz ay, ecdadımızın vatanını ve mukaddesatını koruma uğruna eşsiz kahramanlıklar gösterdiği nadide bir aydır. Şanlı ecdadımız, iman dolu göğsüyle, cesaret ve kararlılığıyla nice Ağustos ayına damga vuran eşsiz zaferler kazanmıştır. Malazgirt'ten Kosova'ya, Mohaç'tan Büyük Taarruz'a kadar kazanılan zaferler bunun en büyük şahididir.

Bu zaferler bize göstermiştir ki, Allah'ın yardımı daima müminlerle beraberdir. İnananlar **مَنْ نَصَرَ اللَّهَ** "Allah'ın yardımı ne zaman gelecek?" diye niyazda bulduklarında, Yüce Rabbimiz, **أَلَا إِنَّ نَصْرَ اللَّهِ قَرِيبٌ** "Bilesiniz ki Allah'ın yardımı yakındır."⁵ müjdesiyle müminleri daima desteklemiştir.

Muhterem Müminler!

Yurdumuzun üstünde tüten en son ocak sönmeden vatanımıza namahrem eli asla değmeyecektir. Birlik ve beraberliğini her türlü menfaatin üstünde tutan, cesaret ve azimle çalışan aziz milletimiz, hiçbir zilletin boyunduruğu altına girmeyecektir. Kardeşliğimizi, muhabbetimizi ve dirliğimizi bozmak isteyenler dün olduğu gibi bugün de kaybetmeye mahkumdur. Zira Hak'ın yanında yer alanlar, adalet ve samimiyetle çalışanlar muhakkak zafere ulaşacaktır. Batıl destekçisi olanlar, zulmün, korkaklığın ve karanlığın pençesine düşenler ise bir gün mutlaka yok olacaktır. Nitekim Kur'an'ın beyanıyla "Hak geldi, bâtil yıkılıp gitti! Zaten bâtil yıkılmaya mahkumdur."⁶

Kıymetli Müslümanlar!

Geçmişten geleceğe onurlu yürüyüşünü sürdüren aziz milletimizin varlığı bu dünya için umuttur. Zalimlere karşı ayakta durmamız, mazlumlara kol kanat germemiz ancak vatanımızı, milletimizi ve mukaddes değerlerimizi topyekûn savunmakla, madden ve manen güçlü olmakla mümkündür.

O halde genciyle yaşlısıyla ecdadımızı örnek alıp aynı imanı, aynı gayeyi, aynı azmi, aynı sadakat ve teslimiyeti bizler de kuşanalım. Ülkemizi baskı altına almak, birlik ve beraberliğimizi bozmak, fitne ve fesatla bu aziz vatani karıştırmak isteyenlere fırsat vermeyelim. Doğruluktan, iyilikten, hak ve hakikatten asla ayrılmayalım.

Hutbemi bitirirken, tarih boyunca İslam'ın bayraktarlığını yapan, bu cennet vatani bizlere emanet eden aziz şehitlerimizi ve kahraman gazilerimizi bir kere daha rahmet, minnet ve şükranla yâd ediyoruz.

¹ Âl-i İmrân, 3/160.

² Buhâri, İtk, 2.

³ Âl-i İmrân, 3/200.

⁴ Nesâi, Cihâd, 48.

⁵ Bakara, 2/214.

⁶ İsrâ, 17/81.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu büyük önder Mustafa Kemal Atatürk: “Türk, esaret kabul etmeyen bir millettir. Türk milleti esir olmamıştır” demiştir. Kazan Tatar Türkleri de da Rus esaretini kabul etmemiş ve bağımsızlığını kazanmak için gereğini yapmışlardır. Atatürk, “Milli egemenlik öyle bir nurdur ki, onun karşısında zincirler erir, taç ve tahtlar yanar, yok olur” demiştir.

30 Ağustos aynı zamanda Tataristan'ın Bağımsızlık Günü'dür, kutlu olsun. 2 Eylül'ü de unutmuş değilim. Eskişehir'in düşman işgalinden kurtuluşunun 97'nci yılı da kutlu olsun. 2 Eylül 1922'deki kurtuluş sevincini paylaşırken, o günkü ruhu hatırlayarak birlik ve beraberliğimize çok daha önem vermemiz gerektiğini düşünüyorum.

[status draft]
[nogallery]
[geotag on]
[publicize off|twitter|facebook]
[category araştırma]
[tags ANALİZ]